

OVERMERE, BRIELSTRAAT

Nota proefsleuven: Verslag van Resultaten.

RAPPORT NR. 0907

Titel

Nota proefsleuven Overmere, Brielstraat: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Niels Jennes, Kevin Bouckaert & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-639

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022A506

Plaats en datum

Beerse, 2/02/2022

INHOUD

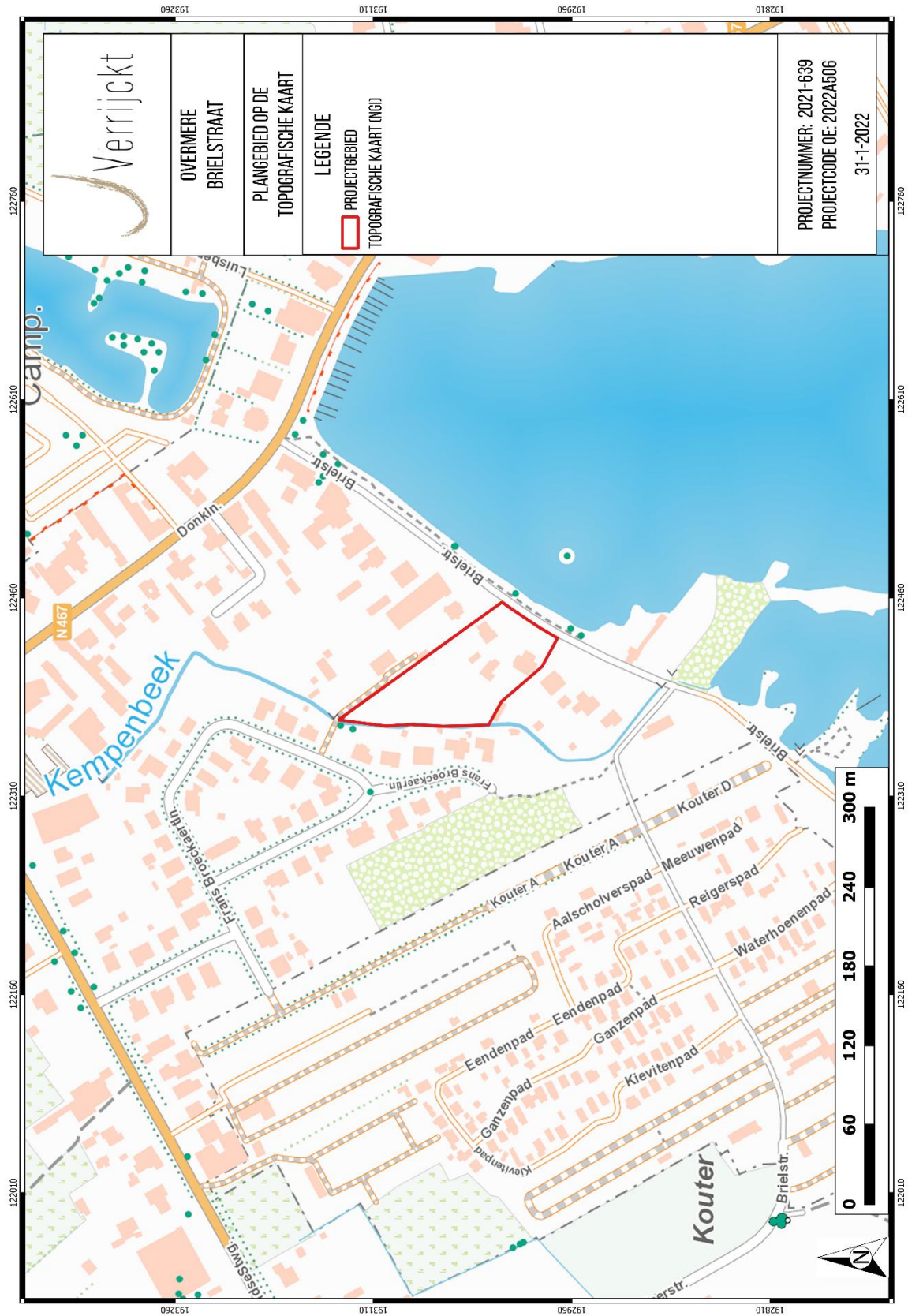
1	Inleiding	3
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1	Administratieve gegevens	3
1.1.2	Onderzoeksopdracht	6
1.1.3	Aanleiding	8
1.1.4	Archeologische verwachting	10
2	Proefsleuvenonderzoek	11
2.1	Administratieve gegevens.....	11
2.2	Werkwijze en strategie	11
2.2.1	Algemene bepalingen	11
2.2.2	Specifieke methodologie.....	11
2.2.3	Uitgevoerde methodologie en afwijkingen van de opgestelde methodologie.....	13
2.3	Assessmentrapport.....	17
2.3.1	Assessment aardkundige opbouw	17
2.3.2	Assessment vondsten	26
2.3.3	Assessment stalen	26
2.3.4	Conservatieassessment.....	26
2.3.5	Assessment sporen en structuren	26
2.3.5.1	Werkputten.....	26
2.3.5.2	Werkputten.....	28
2.4	Besluit	29
2.4.1	Datering en interpretatie	29
2.4.2	Verklaring ontbreken archeologisch ensemble en confrontatie resultaten eerder vooronderzoek	29
2.4.3	Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen	29
2.4.4	Beantwoording onderzoeksvragen.....	29
2.4.5	Samenvatting.....	32
3	Lijst met figuren.....	33
4	Plannenlijst.....	34
5	Bibliografie	35
6	Bijlagen	36

1 INLEIDING

1.1 Beschrijvend gedeelte

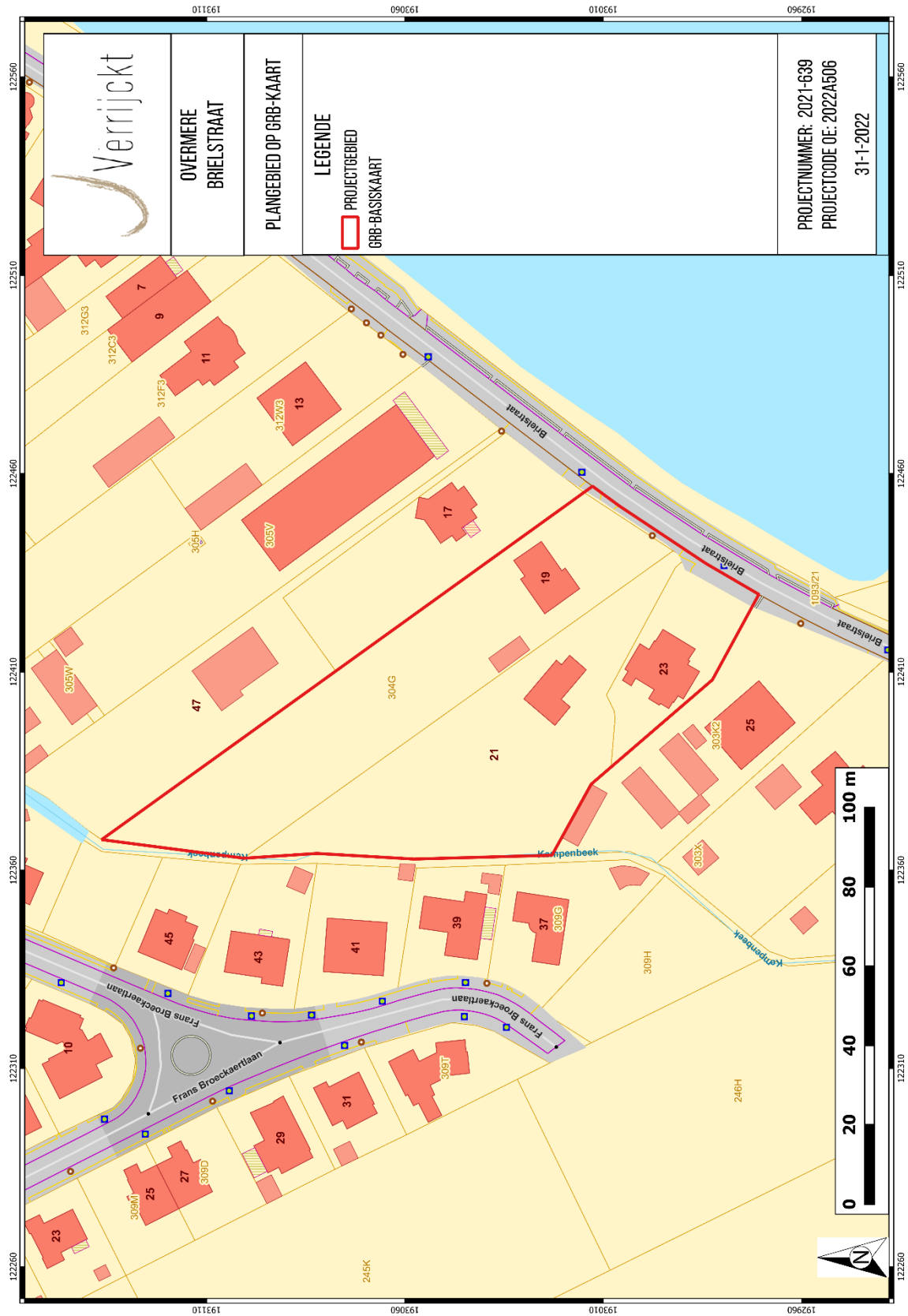
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-639
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022A506
Locatie	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Berlare
	Deelgemeente	Overmere
	Straat	Brielstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Berlare
	Afdeling	3
	Sectie	B
	Percelen	303D2, 303G2, 304D en 304G
Coördinaten	Noord	X: 122368.07 Y: 193135.09
	Oost	X: 122456.87 Y: 193012.62
	Zuid	X: 122429.58 Y: 192970.69
	West	X: 122363.80 Y: 193022.84
Oppervlakte plangebied		Ca. 7.481 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 7.481 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2021a

Figuur 2: Plangebied op kadastrakaart (GRB)

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota met ID 12062 en projectcode 2019G268. Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de geplande sloopwerken van de bestaande bebouwing (met uitzondering van huisnr. 19). In de plaats daarvan zullen zes woonblokken opgericht worden. Dit vooronderzoek met ingreep in de bodem maakt onderdeel uit van het archeologisch vooronderzoek in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Bij de opmaak van de archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. In dit bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied.

“Het projectgebied is gelegen aan de rand van de alluviale vlakte van een oude Scheldemeander. De meeste van de nabijgelegen steentijdsites bevinden zich op een gelijkaardige locatie. Enkel op basis van de locatie en de verwaarloosbare potentiële bodemerosie zouden we kunnen stellen dat er een groot potentieel is voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites. Op basis van de controleboringen kan echter gesteld worden dat het uiterst onwaarschijnlijk is dat binnen het projectgebied nog resten van een natuurlijke bodemontwikkeling aanwezig zijn. De kans dat steentijd artefactensites nog in situ aangetroffen kunnen worden, wordt dan ook als zeer laag ingeschat.

In de ruime omgeving van deze site zijn eveneens enkele sites uit de ijzertijd en de Romeinse tijd gekend. Deze sites bevonden zich allemaal op hogere en drogere plekken dan het huidige projectgebied. De aanwezigheid van deze sites kan echter niet uitgesloten worden. Hiervoor geldt dan ook een matige verwachting.

Er zijn geen onmiddellijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van sites uit de middeleeuwen. Ook hier kan de aanwezigheid evenwel niet volledig uitgesloten worden, waardoor een matige verwachting wordt vooropgesteld.

Historische gegevens wijzen op een zeer geringe kans op de aanwezigheid van sites uit de nieuwe of nieuwste tijd.”²

Bij verkavelingen wordt steeds uitgegaan van een totale vernietiging van enig archeologisch erfgoed. Hierdoor werd vervolgonderzoek geadviseerd door middel van een proefsleuvenonderzoek.³

Dit onderzoek heeft tot doel om archeologische sites op te sporen, hun bewaringstoestand en eventuele bedreiging te evalueren. Er wordt gekeken of deze archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de nota is goedgekeurd door Onroerend Erfgoed.

² VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 26

³ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019b

Op basis van het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden⁴:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte beschrijving?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen,...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - o Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - o Wat is de omvang?
 - o Komen er oversnijdingen voor?
 - o Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

⁴ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019b, pp. 4-5

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologisch als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en bewaringstoestand van de archeologische waarden in het plangebied. Hieraan dient een advies gekoppeld te worden voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ.

1.1.3 Aanleiding ⁵

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de sloop van de bestaande gebouwen, behalve huisnummer 19. In de plaats daarvan zullen zes woonblokken opgericht worden.

Langsheen de oostelijke rand zullen drie bouwvolumes komen. Het gaat om twee enkelvoudige woningen met twee bouwlagen en een blok voor meerder woningen met twee bouwlagen.

Aan de oostelijke zijde worden vier appartementsgebouwen voorzien. Het meest noordelijke zal beschikken over twee bouwlagen, de andere twee zullen telkens vier bouwlagen bevatten.

Onder de zuidelijke appartementsblokken wordt een ondergrondse garage voorzien (grijs gearceerde zone op *Figuur 4*). Deze zal overal uitgegraven worden tot een diepte van 3,50 m.

⁵ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 5

1.1.4 Archeologische verwachting ⁶

In het kader van het bureauonderzoek werd informatie verzameld over de bewoningsgeschiedenis-, landschapshistoriek, de topografie, geologie, het bodemgebruik, de aanwezige erfgoedwaarden en de historische ingrepen.

De bodem binnen het projectgebied wordt omschreven als bebouwde grond (OB). In de onmiddellijke omgeving staan er eveneens matig droge tot matig natte zandgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Zcb en Zdb) en droge zandgronden met verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont (Zbb) aangeduid. Controleboringen binnen het projectgebied wijzen op de aanwezigheid van een droge zandgrond zonder profielontwikkeling. De potentiële bodemerosie binnen het projectgebied is onbekend maar in de ruime omgeving is er enkel sprake van verwaarloosbaar tot zeer lage potentieel op bodemerosie. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop bevindt zich aan de oude, afgesloten Scheldemeander van Overmere-Donk.

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn er geen archeologische sites gekend. In de ruime omgeving zijn er verschillende vindplaatsen uit de steentijd gekend. Deze sites bevinden zich over het algemeen, net als het huidig projectgebied, aan de rand van de alluviale vlakte van de paleomeander van de Schelde. Binnen de paleomeander zijn er twee sites met walgracht gekend. Buiten de meander zijn er bewoningsporen uit de ijzertijd en Romeinse tijd gekend, evenals twee sites met walgracht en een versterkt kasteel.

Aangezien het een verkaveling betreft, dient uitgegaan te worden van een algehele ernstige impact. Enkel op perceel 304D en op de locatie van het bestaande zwembad is dit niet het geval. Op basis van het bureauonderzoek kan de aanwezigheid van archeologisch erfgoed niet met zekerheid uitgesloten worden. Omwille hiervan dient dan ook een verder onderzoek uitgevoerd te worden. Aangezien er een zeer lage verwachting is voor de aanwezigheid van steentijdsites dient dit verder onderzoek zich enkel te concentreren op mogelijke sporen uit jongere perioden. De beste manier om de mogelijke aanwezigheid van dergelijke sporen vast te stellen, is door middel van een proefsleuvenonderzoek.

⁶ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 31

2 PROEFSLEUVENONDERZOEK

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt	2021-639
Projectcode Onroerend Erfgoed	2022A506
Erkend archeoloog	2015/00053 Jeroen Verrijckt
Veldwerkleider	Niels Jennes
Betrokken actoren	Kevin Bouckaert (archeoloog)

2.2 Werkwijze en strategie

2.2.1 Algemene bepalingen

Een proefsleuvenonderzoek is bij uitstek de methode om archeologische sporensites te onderzoeken. Hierbij worden transecten doorheen het landschap aangelegd tot op het eerste relevante archeologische niveau.

De algemene bepalingen van een proefsleuvenonderzoek, zoals vastgesteld in de Code van Goede Praktijk, zijn hier van toepassing.

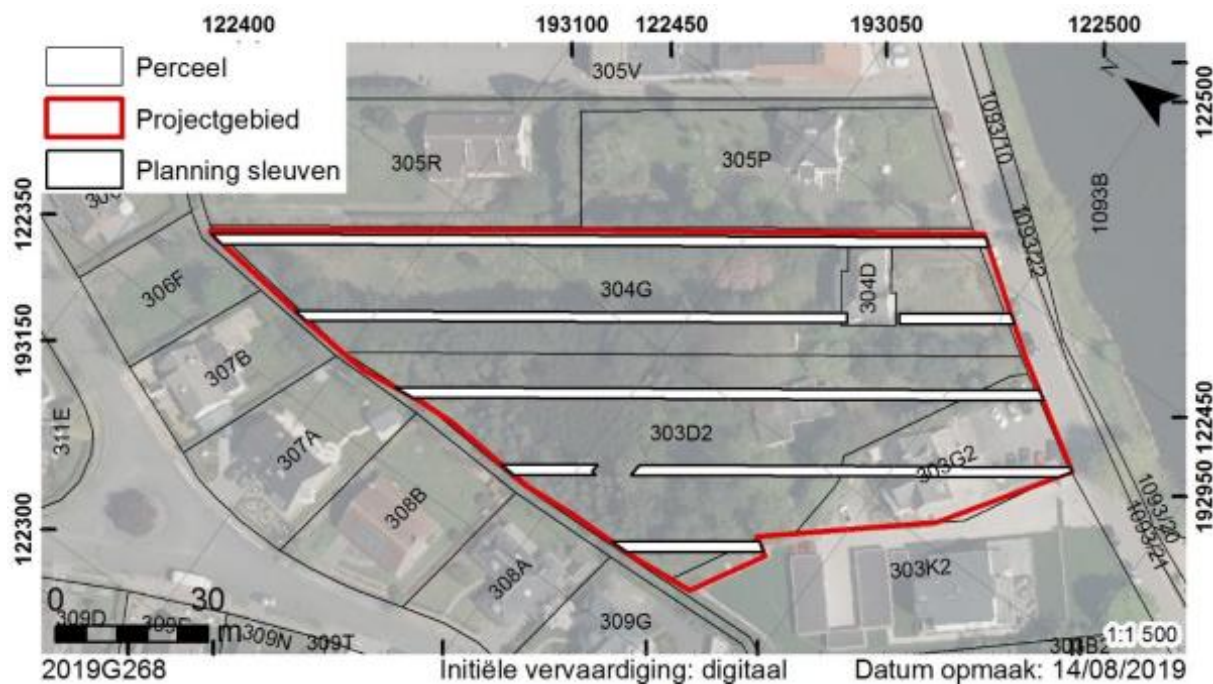
2.2.2 Specifieke methodologie

In het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota met ID 12062 en projectcode 2019G268 is volgende methodologie opgenomen⁷:

De prospectie gebeurt door middel van continue proefsleuven. De proefsleuven dienen minstens 2 m breed te zijn en de afstand tussen de assen van de sleuven bedraagt maximaal 15 m. De sleuven kunnen eventueel worden aangevuld met kijkvensters en dwarssleuven. De inplanting en grootte van deze kijkvensters en dwarssleuven worden op het terrein zelf bepaald door de veldwerkleider. Kijkvensters en dwarssleuven worden gebruikt om een betere inschatting van de sporendichtheid en beter ruimtelijk inzicht te bekomen.

Opgelegde zones mogen niet betreden worden met de kraan en/of ander zwaar materieel.

⁷ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019b, pp. 5-7

Figuur 5: Bestaande toestand (© Erfpunt; Bron: Van Neste T. & De Puydt M, 2019a, p.6)

Het projectgebied kan optimaal onderzocht worden door middel van 7 sleuven. Deze kunnen best parallel aan de oostelijke rand van het projectgebied georiënteerd worden. Rekening houdend met een sleufbreedte van 2 m kan op deze manier 1.537,90 m² of 21,23% onderzocht worden.

Alle archeologische sporen worden opgeschaafd, gefotografeerd (voorzien van sleufnummer, spoornummer, noordpijl en schaallat), ingetekend en beschreven (aard van het spoor, beschrijving van de vulling en de aflijning, textuur,...). Indien een spoor zich tegen de sleufwand bevindt, wordt het profiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren.

De inplanting van sleuven, kijkvensters en profielputten wordt digitaal ingetekend, evenals de aangetroffen sporen. Bij elke sleuf wordt, om de 5 m en bij elke profielput, de absolute hoogte van het (archeologisch) vlak en van het maaiveld t.o.v. de Tweede Algemene Waterpassing genomen en op plan gebracht. Wanneer er coupes of boringen worden gezet, dient er een uitgeprint plan op schaal 1/50 op het terrein aanwezig te zijn.

Een selectie van aanwezige sporen wordt gecoupeerd om tot een goede algemene interpretatie te komen en een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Het zetten van coupes en/of boringen kan niet als een meerkost gerekend worden.

Van eventueel gecoupeerde sporen dient eveneens een foto (voorzien van spoornummer, sleufnummer, noordpijl en schaallat), een tekening op schaal 1/20 en een profielbeschrijving gemaakt te worden. Vondsten uit de coupes worden stratigrafisch ingezameld.

De sleuven worden door een erkend metaaldetectorist gescreend op metalen vondsten door middel van een metaaldetector. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal gaf, worden aangeduid in de sporenlijst. Vondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een

spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. Ingezaamde vondsten worden voorzien van een label en volgens de regels van de kunst ingepakt en geconserveerd.

De archeologische uitgravingen worden terug gevuld, rekening houdend met de wetgeving rond bodemverzet. Sporen die snel dreigen te degraderen (bv. Inkalven, vervagen van aflijning of kleur, verdwijnen dateringmogelijkheden,...) worden beschermd.

2.2.3 Uitgevoerde methodologie en afwijkingen van de opgestelde methodologie

Tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek werd licht afgeweken van het vooropgestelde sleuvenplan. De sleuf langsheen de oostelijke grens van het plangebied werd onderbroken ter hoogte van het te behouden gebouw (huisnr. 19). De zone tussen het gebouw en de grens van het plangebied was namelijk te smal om een sleuf te trekken en de grond te kunnen stockeren. De meest westelijke sleuf kon daarnaast niet aangelegd worden zoals voorzien. Hier waren enkele bomen aanwezig die bewaard dienden te blijven. De oriëntatie van de sleuf werd hierdoor noord-zuid aangelegd en is bijgevolg korter.

Figuur 6: Toestand terrein tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek (© J. Verrijckt Bvba)

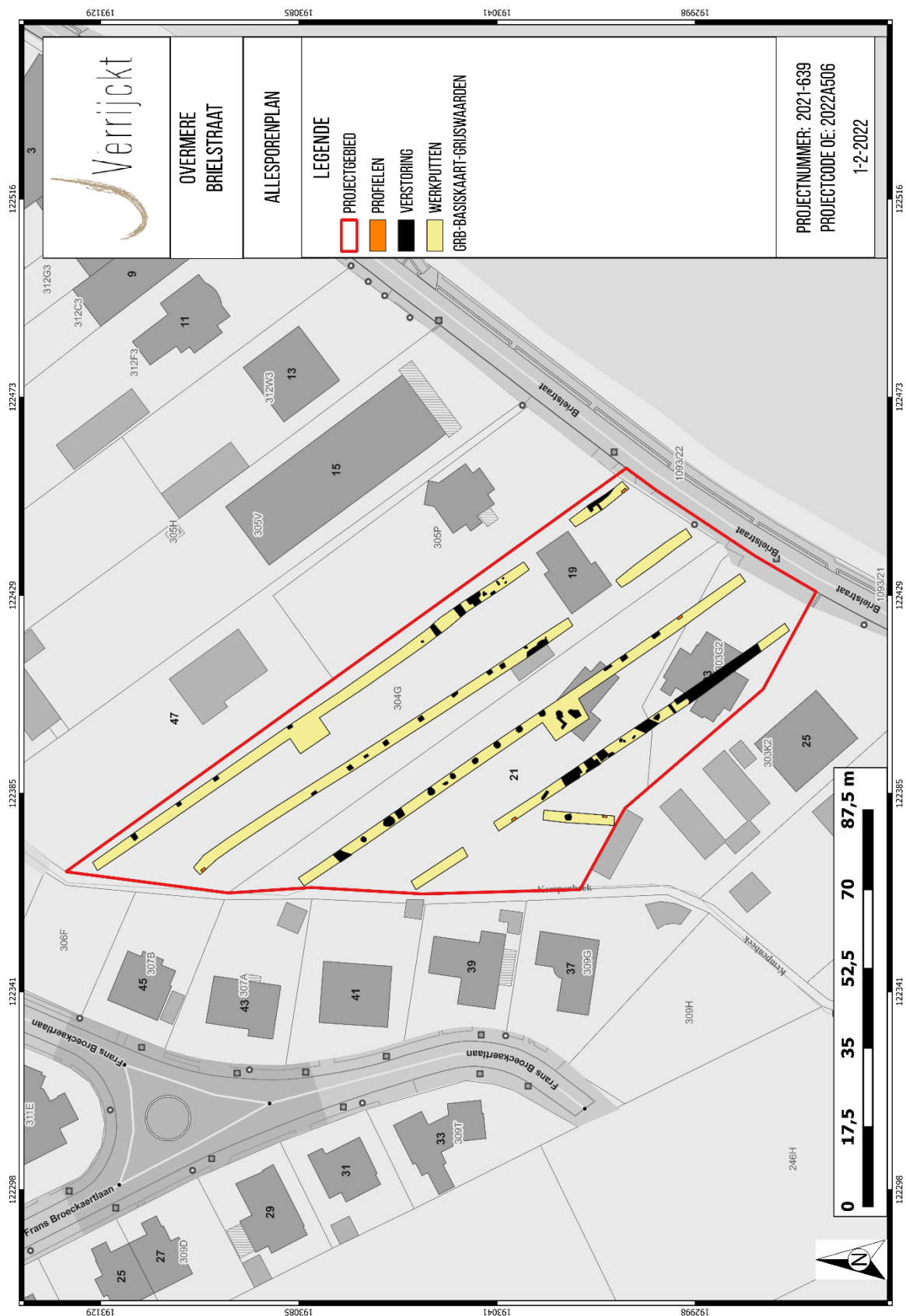

Figuur 7: Zwembad voor en na het uitgraven. (© J. Verrijckt Bvba)

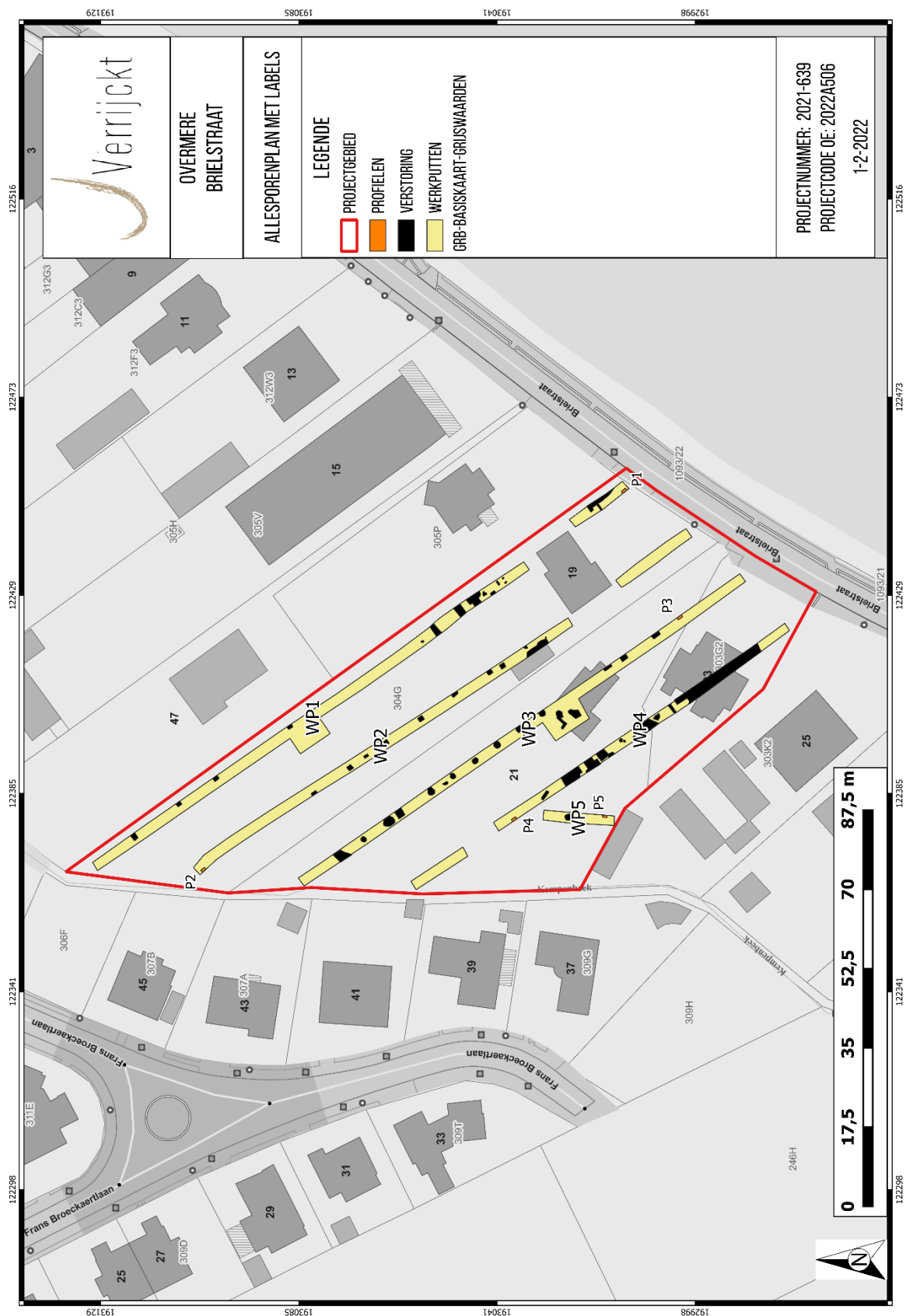
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 7.481 m². Hiervan werd ca. 1.182 m² onderzocht door middel van het proefsleuvenonderzoek. Dit komt overeen met 15,8% van de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied. Bij dit onderzoek werden vijf werkputten (waarvan drie onderbroken) en twee kijkvensters aangelegd. De kijkvensters werden aangelegd om een beter beeld te krijgen op de aanwezige sporen, of juist de afwezigheid van sporen te staven.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 1 februari 2022. De sleuven werden aangelegd door middel van een kraan van 21 ton, op rupsbanden met een gladde kraanbak van 2 m breed. De teelaarde werd laagsgewijs verdiept tot op het eerste archeologische niveau. Bij het verdiepen van de teelaarde werd elke laag afgespeurd op eventuele vondsten. De sleuven en aangetroffen sporen werden gedocumenteerd door middel van overzichtsfoto's. Verspreid over het terrein werden enkele profielputten aangelegd, teneinde een goed beeld te verkrijgen van de aanwezige bodemopbouw. Deze profielen werden gefotografeerd en ingetekend.

Alle aangelegde sleuven, aangetroffen sporen, profielen en hoogtes werden ingemeten door middel van een GPS. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Figuur 8: Plangebied op GRB-basiskaart met weergave van de uitgevoerde proefsleuven (© J. Verrijckt Bvba)

Figuur 9: Allesporenplan (© J. Verrijckt Bvba)

2.3 Assessmentrapport

2.3.1 Assessment aardkundige opbouw

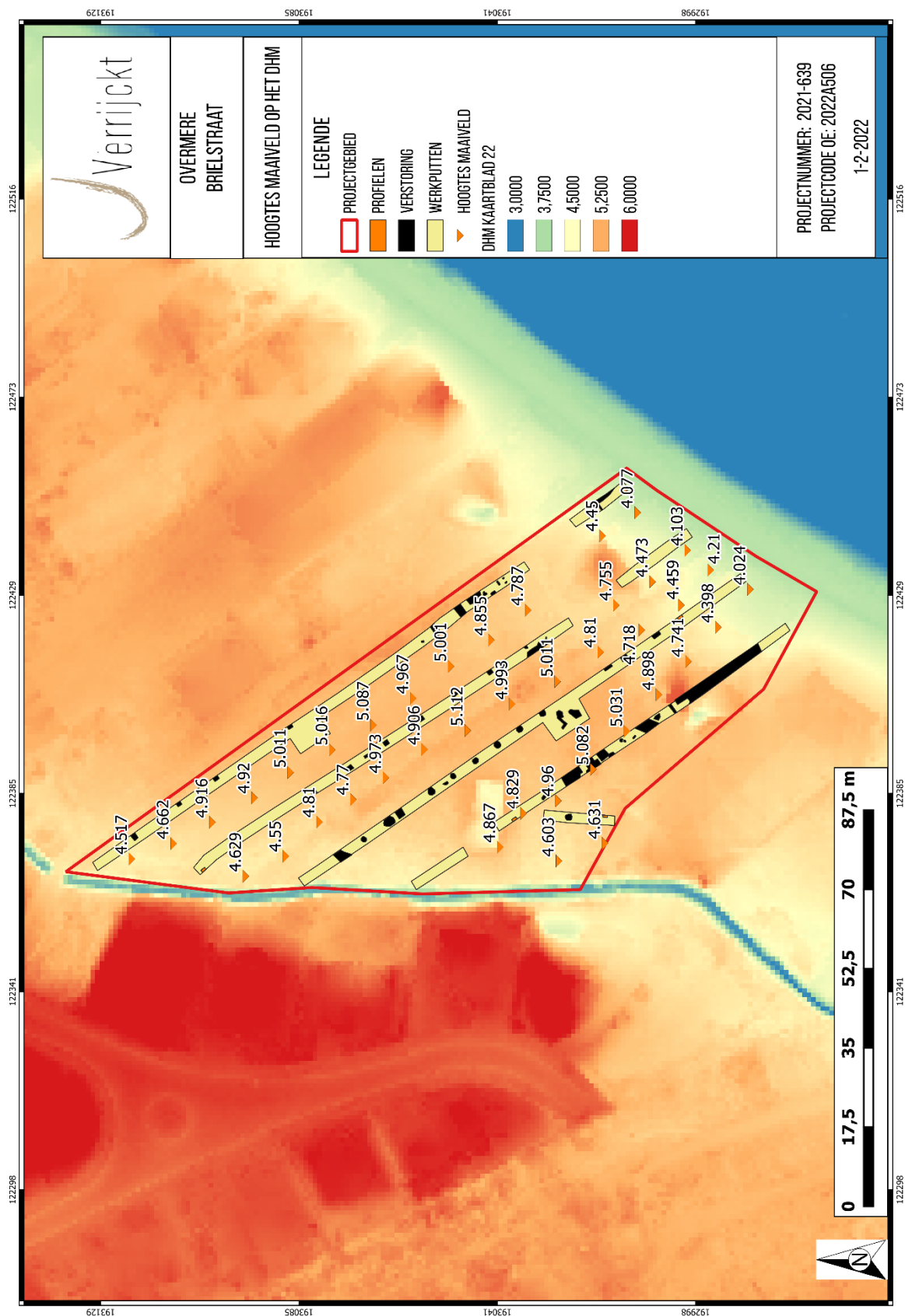
Het projectgebied is gelegen aan de rand van de alluviale vlakte van de oude Scheldemeander van Overmere-Donk. Deze afgesneden paleomeander is duidelijk zichtbaar in het landschap door een lagere ligging. Deze zorgde ervoor dat het een nat gebied werd waar veen kon groeien. Dit veen werd later ontgonnen, waardoor de vorm van de voormalige meander sterker benadrukt wordt in het landschap.⁸

Het maaiveld binnen het onderzoeksgebied varieert tussen de 4,0 en de 5,1 m +TAW, waarbij de hoogste waarden worden opgetekend in het centrale gedeelte van het onderzoeksgebied. Vooral aan de zuidelijke rand is een duidelijk daling van het reliëf zichtbaar, dit naar de oude alluviale vlakte van de paleomeander. Ook naar de Kempenbeek, die langsheen de noordwestelijke grens van het plangebied loopt, daalt het terrein licht. Het archeologisch vlak situeert zich tussen 3,4 en 4,5 m +TAW, op een diepte tussen ca. 40 à 80 cm t.o.v. het huidig maaiveld.

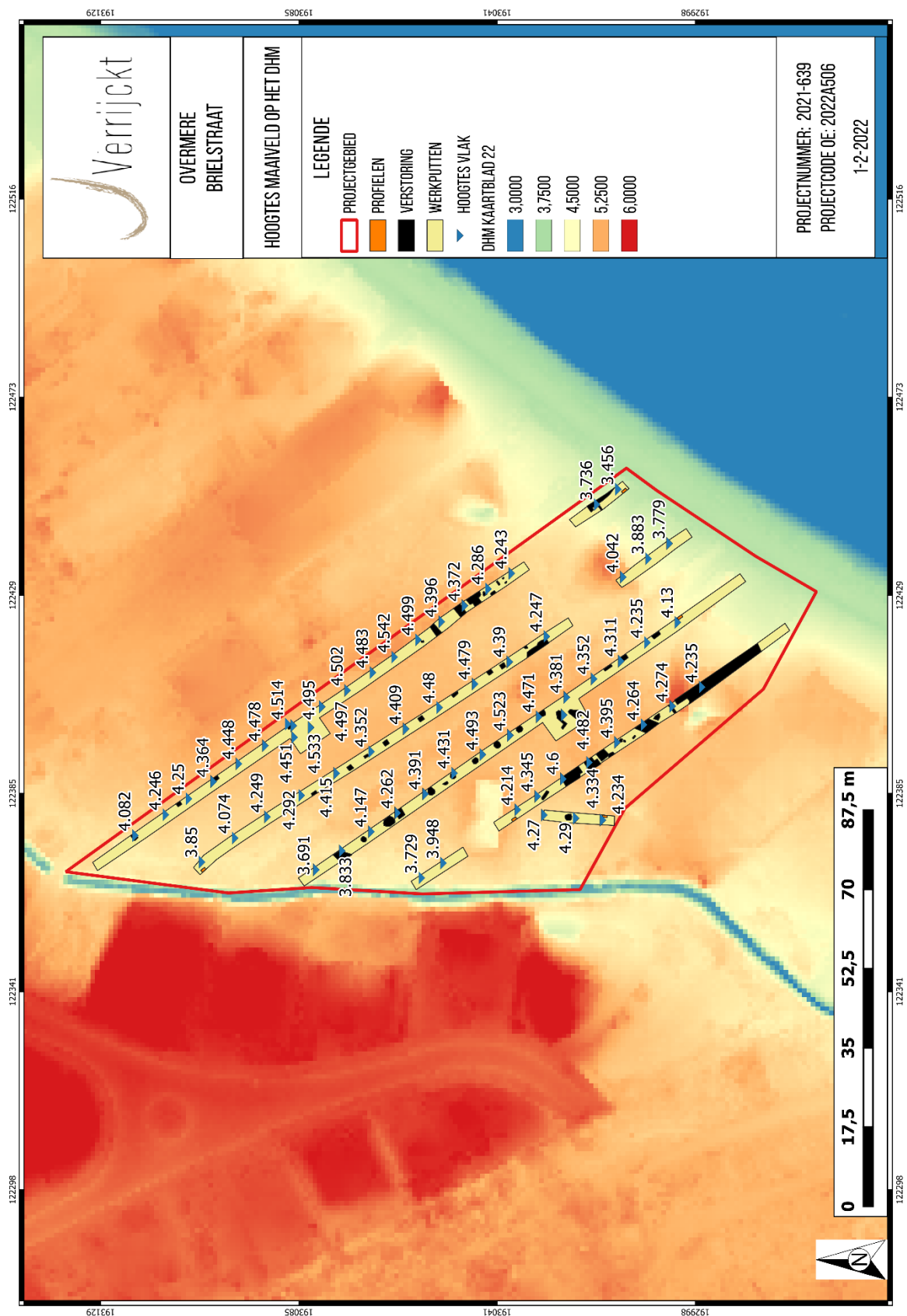
Het projectgebied valt op de grens van twee geologische eenheden. In het noordelijke deel is sprake van de Formatie van Lede. Deze werd in het Eoceen ($\pm 53 - 33,7$ miljoen jaar geleden) gevormd. Deze wordt gekenmerkt door lichtgrijze, fijne, kalk-, fossiel- en soms glauconiethoudende zanden met basisgrind en soms kalksteenbanken. Het zuidelijke deel werd eveneens gedurende het eoceen gevormd, maar wordt gekenmerkt door groene tot grijsgroene, fijne, glauconiet-, glimmer en soms kleihoudende zanden met plaatselijk dunne zandsteenbankjes. Deze zanden worden gerekend tot het Lid van Vlierzele, dat onderdeel is van de Formatie van Gentbrugge.⁹

⁸ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 10-11; Agentschap Onroerend Erfgoed

⁹ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 12

Figuur 10: Plangebied op het digitale terreinmodel (DTM) met weergave van de hoogtes van het maaiveld (© J. Verrijckt Bvba)

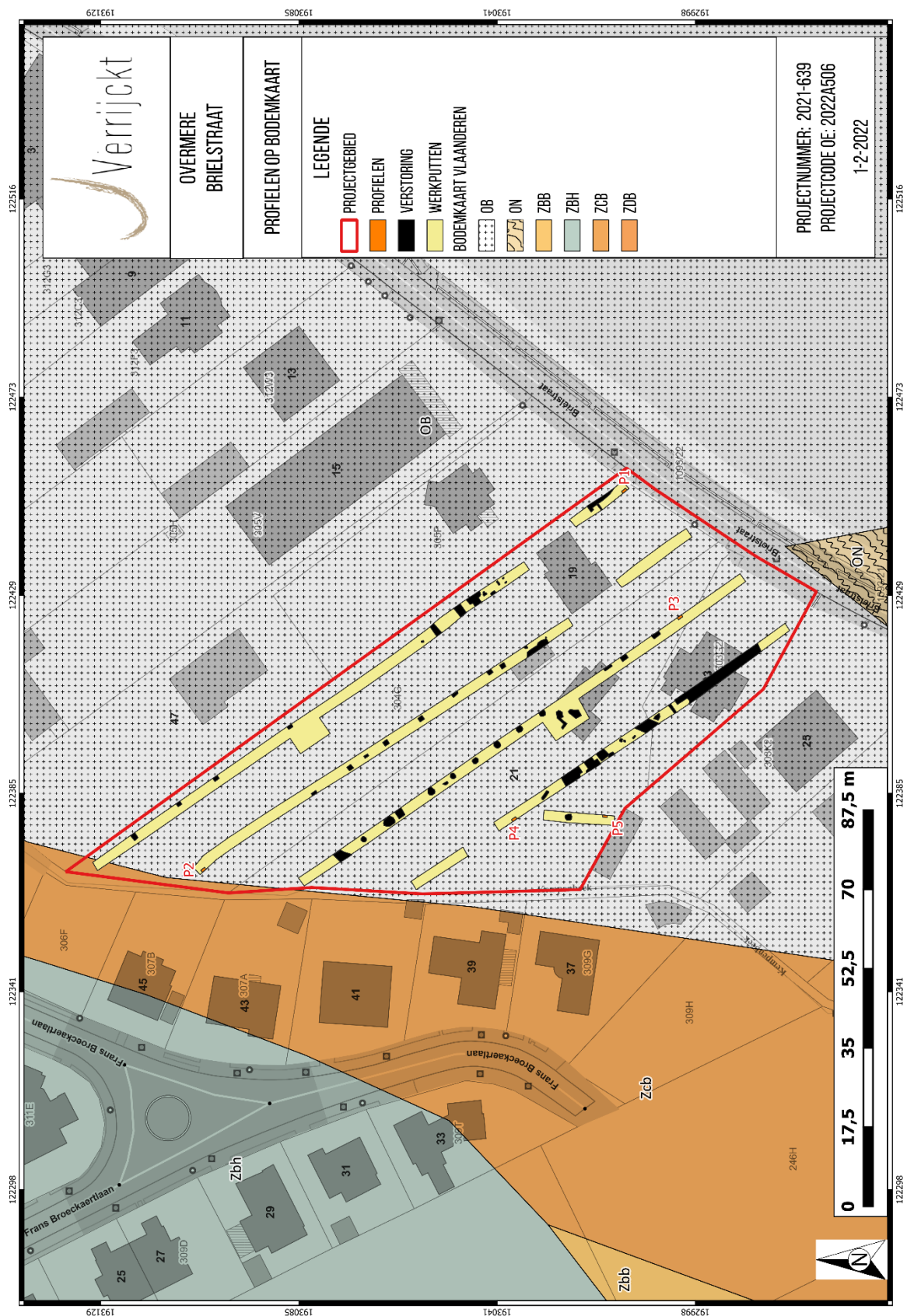
Figuur 11: Plangebied op het digitale terreinmodel (DTM) met weergave van de vlakhoogtes (© J. Verrijckt Bvba)

Het projectgebied wordt op de bodemkaart omschreven als bebouwde zone (OB). Grenzend aan het projectgebied staan er matig droge zandgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Zcb) aangeduid. Dit bodemtype vertoont roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm en heeft een zwakke bodemontwikkeling. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied komen er verder ook nog matig natte zandgronden met weinig duidelijke kleur B horizont (Zdb) en droge zandgronden met verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont (Zbh) voor. Dit laatste bodemtype zijn postpodzolen met een donker bruingrijze bouwvoor die meestal 30 tot 40 cm dik en goed gehomogeniseerd is. Onder de bouwvoor komen resten van de Podzol B voor. Tussen 90 en 140 cm beginnen roestverschijnselen.¹⁰

Er werden in totaal vijf landschappelijk profielen aangelegd binnen het onderzoeksgebied. De profielen werden dusdanig ingepland dat er een goede spreiding is om de bodemopbouw op een voldoende wijze te kunnen bestuderen.

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied vertoont over het algemeen een A/C-profiel. De Ap-horizont is ca. 40 à 50 cm dik en bestaat uit donkerbruin, humusrijk zand. Bij profielen P2 en P4 wordt deze Ap-horizont afgedekt door een ca. 15 cm dunne humusrijke laag van bosgrond (Ah). Deze horizont is ontstaan door de toenmalige bebossing op het terrein. De Ap-horizont bevindt zich quasi overal onmiddellijk op de (slecht ontwikkelde) C-horizont van lichtbruin tot (wit)geel zand met sporadisch roestverschijnselen. Enkel ter hoogte van profiel P5 is een zeer beperkt restant van een BC-overgang waar te nemen dat verwijst naar de oorspronkelijk Podzol-bodem. Over de rest van het terrein is de B-horizont quasi volledig afwezig en opgenomen in de Ap-horizont.

¹⁰ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 14; naar: Van Ranst & Sys 2000, pp. 131-132

Figuur 12: Plangebied op bodemkaart met weergave van de aangelegde bodemprofielen (© J. Verrijckt Bvba)

Profiel P1

Coördinaten: X: 122452.117; Y: 193012.716

Hoogte maaiveld: 4.077 +TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ap	0 - 50	Donkerbruine zand, sterk humeus, matig lemig
C	> 50	Lichtbruin tot geelwit zand met sporadisch roestverschijnselen

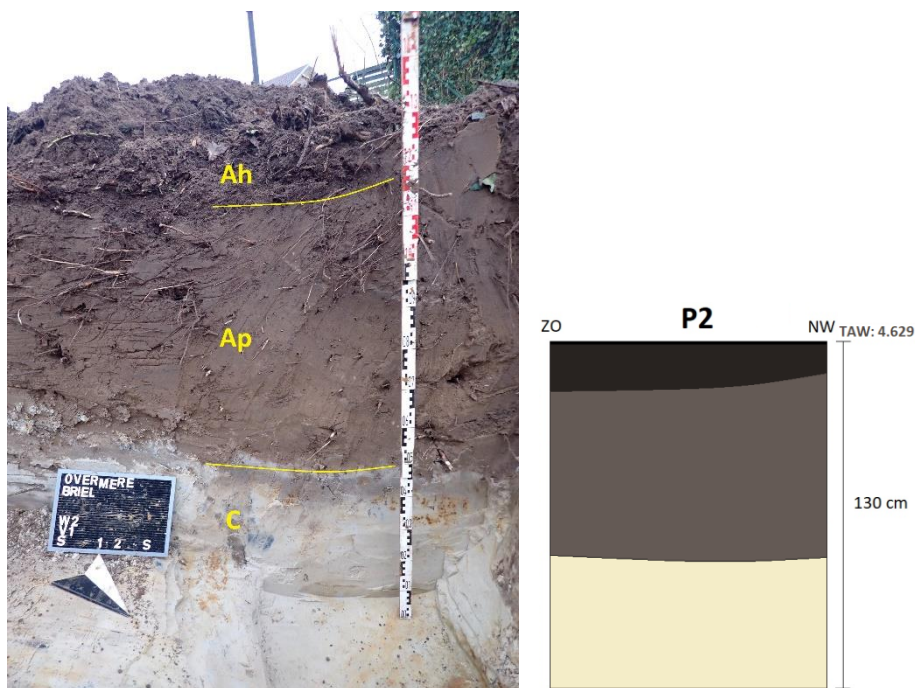
Figuur 13: Profiel P1 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba)

Profiel P2

Coördinaten: X: 122367.829; Y: 193105.862

Hoogte maaiveld: 4.629 +TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ah	0 - 15/20	Humusdek (bosgrond)
Ap	15/20 - 80	Donkerbruine zand, sterk humeus, matig lemig
C	> 80	Lichtbruin tot geelwit zand met sporadisch roestverschijnselen

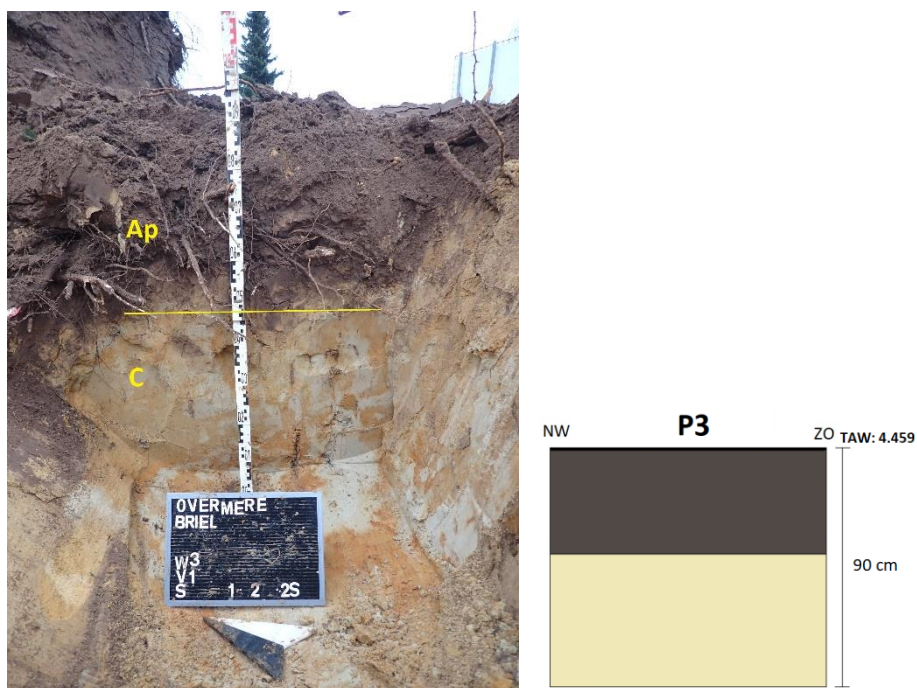
Figuur 14: Profiel P2 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba)

Profiel P3

Coördinaten: X: 122424.214; Y: 193000.961

Hoogte maaiveld: 4.459 +TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ap	0 - 40	Donkerbruine zand, sterk humeus, matig lemig
C	> 40	Lichtbruin tot geel zand met roestverschijnselen

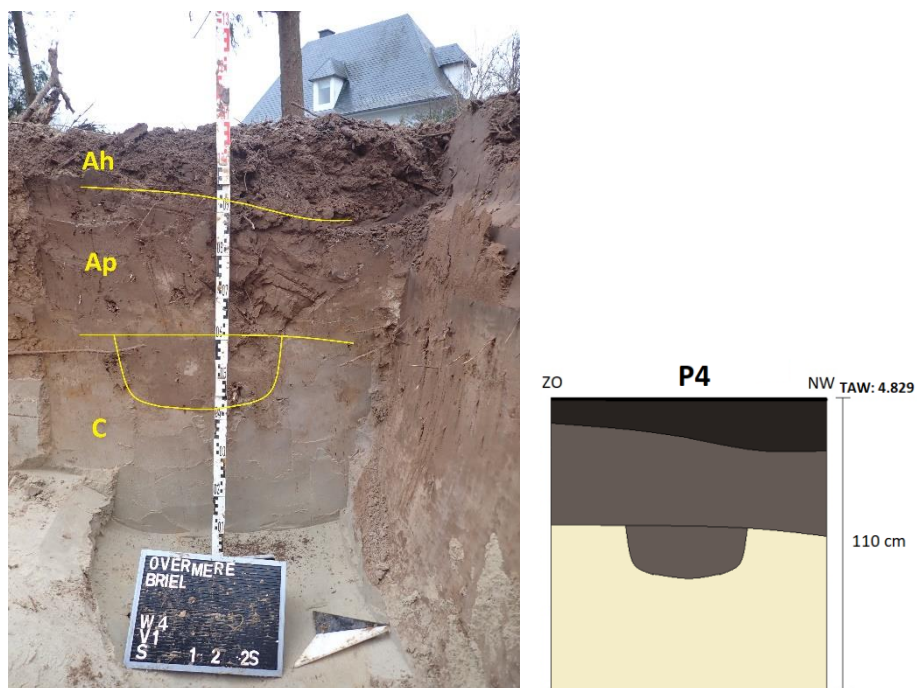
Figuur 15: Profiel P3 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba)

Profiel P4

Coördinaten: X: 122379.265; Y: 193036.736

Hoogte maaiveld: 4.829 +TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ah	0 - 10/20	Humusdek (bosgrond)
Ap	10/20 - 50	Donkerbruine zand, sterk humeus, matig lemig
C	> 50	Lichtbruin tot geelwit zand met sporadisch roestverschijnselen

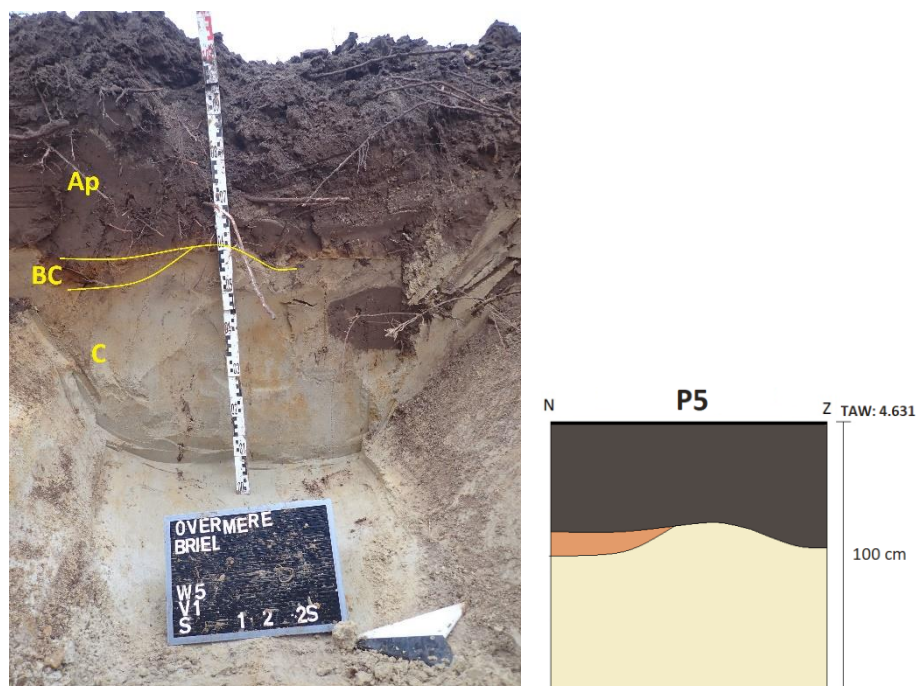
Figuur 16: Profiel P4 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba)

Profiel P5

Coördinaten: X: 122379.138; Y: 193017.191

Hoogte maaiveld: 4.631 +TAW

Horizont	Diepte (cm)	Beschrijving
Ap	0 - 40/45	Donkerbruine zand, sterk humeus, matig lemig
BC	40 - 50	Bruin zand (onderkant B-horizont/BC-overgang)
C	> 40/50	Lichtbruin tot geelwit zand met sporadisch roestverschijnselen

Figuur 17: Profiel P5 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba)

2.3.2 Assessment vondsten

Er werden zowel bij de aanleg van de vlakken, registratie van de profielen en sporen geen vondsten aangetroffen. Bij de metaaldetectie van de proefsleuven en de storthopen werden geen noemenswaardige vondsten aangetroffen.

2.3.3 Assessment stalen

Er werden eveneens geen sporen aangetroffen waarbij vullingen aanwezig waren die relevant zijn voor staalname. Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie zijn hierdoor niet nodig.

2.3.4 Conservatieassessment

Niet van toepassing.

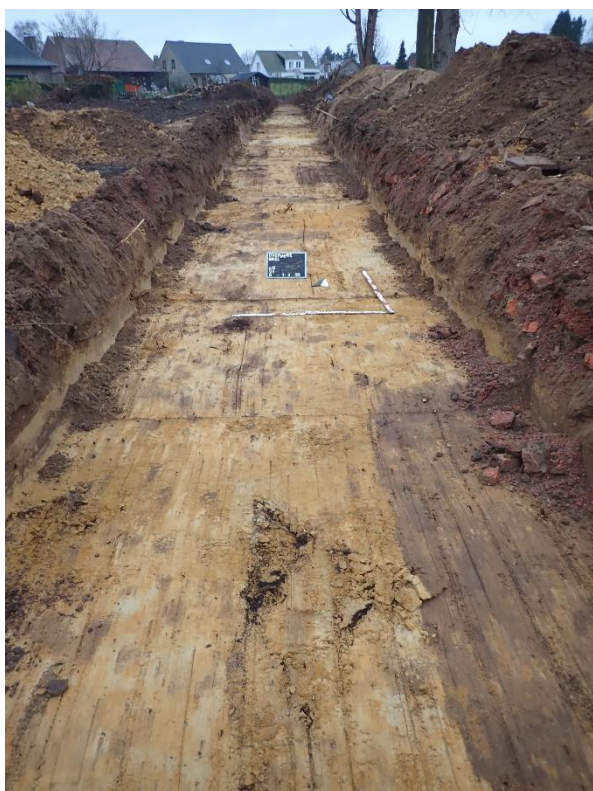
2.3.5 Assessment sporen en structuren

2.3.5.1 Werkputten

Alle werkputten werden aangelegd op het archeologisch relevante niveau, op een diepte van ca. 40 à 50 cm onder het huidig maaiveld. Langsheen de huidige Kempenbeek ligt het archeologisch niveau op ca. 80 cm t.o.v. het maaiveld. In de sleuven werden geen archeologische sporen aangetroffen. Wel werden er recente verstoringen aangesneden en op plan gezet, waarvan de meeste te linken zijn aan de toenmalige bebouwing op het terrein en verwijderde boomstronken van de gerooide bomen.

Figuur 18: Overzichtsfoto's WP1 (L) in zuidoostelijke richting en WP2 (R) in noordwestelijke richting (© J. Verrijckt Bvba)

Figuur 19: Overzichtsfoto's WP3 (L) en WP4 (R) in noordwestelijke richting (© J. Verrijckt Bvba)

2.3.5.2 Werkputten

Ter hoogte van werkputten WP1 en WP3 werden twee kijkvensters aangelegd. Beide kijkvensters leverden geen archeologische sporen op. In kijkvenster KV2 werden daarentegen recente verstoringen opgetekend.

Figuur 20: Overzichtsfoto KV1, WP1 (© J. Verrijckt Bvba)

Figuur 21: Overzichtsfoto KV2, WP3 (© J. Verrijckt Bvba)

2.4 Besluit

2.4.1 Datering en interpretatie

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven zijn geen archeologische sporen geregistreerd en beschreven. Wel werden er recente verstoringen aangesneden en op plan gezet, waarvan de meeste te linken zijn aan de toenmalige bebouwing op het terrein en verwijderde boomstronken van de gerooide bomen.

2.4.2 Verklaring ontbreken archeologisch ensemble en confrontatie resultaten eerder vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek bleken er in de ruime omgeving van het plangebied enkele sites uit de ijzertijd en de Romeinse tijd gekend. Hiervoor werd er een matige verwachting opgesteld. Er werden geen onmiddellijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van sites uit de middeleeuwen geattesteerd. Ook hiervoor werd een matige verwachting vooropgesteld. Historische gegevens wijzen op een zeer geringe kans op de aanwezigheid van sites uit de nieuwe of nieuwste tijd.¹¹

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er echter geen sporen en/of vondsten aangetroffen die wijzen op archeologische sites. Vermoedelijk is er binnen de contouren van het plangebied geen archeologische site aanwezig geweest. De sites bevonden zich mogelijk allemaal op hogere en drogere plekken dan het huidige projectgebied, zoals ook al werd gesteld in het bureauonderzoek.

2.4.3 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Er werden tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem geen archeologische sporen geregistreerd en beschreven. Hierdoor biedt het onderzoeksgebied geen bijdrage voor een potentiële kennisvermeerdering van dit terrein en de onmiddellijke omgeving. De aanbeveling is dan ook om het onderzochte terrein vrij te geven.

2.4.4 Beantwoording onderzoeksvragen

Op basis van het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden¹²:

- *Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?*

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied vertoont over het algemeen een A/C-profiel. De Ap-horizont is ca. 40 à 50 cm dik en bestaat uit donkerbruin, humusrijk zand. Bij profielen P2 en P4 wordt deze Ap-horizont afgedekt door een ca. 15 cm dunne humusrijke laag van bosgrond (Ah). Deze horizont is ontstaan door de toenmalige bebouwing op het terrein. De Ap-horizont bevindt zich quasi overal onmiddellijk op de (slecht ontwikkelde) C-horizont van lichtbruin tot (wit)geel zand met sporadisch roestverschijnselen. Enkel ter hoogte van profiel P5 is een zeer beperkt restant van een BC-overgang waar te nemen dat verwijst naar de

¹¹ VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a, pp. 26

¹² VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019b, pp. 4-5

oorspronkelijk Podzol-bodem. Over de rest van het terrein is de B-horizont quasi volledig afwezig en opgenomen in de Ap-horizont.

- *Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?*

De natuurlijke Podzolbodem (E- en B-horizont) is opgenomen in de Ap-horizont.

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*

De natuurlijk Podzolbodem is quasi volledig verdwenen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Ook hebben enkele recente verstoringen die te linken zijn aan de toenmalige bebouwing op het terrein de bodem plaatselijk verstoord.

- *Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?*

Neen

- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte beschrijving?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen archeologische sporen geregistreerd en beschreven. Wel werden er recente verstoringen aangesneden en op plan gezet, waarvan de meeste te linken zijn aan de toenmalige bebouwing op het terrein en verwijderde boomstronken van de gerooide bomen.

- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*

N.v.t.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

N.v.t.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

N.v.t.

- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?*

N.v.t.

- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings,...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*

N.v.t.

- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?*

N.v.t.

- *Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?*

N.v.t.

- *Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?*

N.v.t.

- *Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie,...)?*

Het projectgebied is gelegen aan de rand van de alluviale vlakte van de oude Scheldemeander van Overmere-Donk. Deze afgesneden paleomeander is duidelijk zichtbaar in het landschap door een lagere ligging. Binnen het plangebied komt een zandbodem voor die centraal in het terrein een lichte verhoging kent. De oorspronkelijke Podzolbodem is evenwel quasi volledig verdwenen.

- *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*

De bodem is relatief goed bewaard gebleven. Er is dus geen bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen.

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*

N.v.t.

- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*

N.v.t.

- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*

N.v.t.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*

N.v.t.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?*

N.v.t.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*
 - *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

N.v.t.

- *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologisch als aanpak voor het vervolgonderzoek?*

N.v.t.

- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*

N.v.t.

2.4.5 Samenvatting

De aanleiding van het vooronderzoek is de bouw van zes woonblokken na de sloop van de huidige bebouwing (met uitzondering van huisnr. 19).

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied vertoont over het algemeen een A/C-profiel. De Ap-horizont is ca. 40 à 50 cm dik en bestaat uit donkerbruin, humusrijk zand. Bij profielen P2 en P4 wordt deze Ap-horizont afgedekt door een ca. 15 cm dunne humusrijke laag van bosgrond (Ah). Deze horizont is ontstaan door de toenmalige bebouwing op het terrein. De Ap-horizont bevindt zich quasi overal onmiddellijk op de (slecht ontwikkelde) C-horizont van lichtbruin tot (wit)geel zand met sporadisch roestverschijnselen. Enkel ter hoogte van profiel P5 is een zeer beperkt restant van een BC-overgang waar te nemen dat verwijst naar de oorspronkelijk Podzol-bodem. Over de rest van het terrein is de B-horizont quasi volledig afwezig en opgenomen in de Ap-horizont.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden er geen archeologische sporen geregistreerd en beschreven. Wel werden er recente verstoringen aangesneden en op plan gezet, waarvan de meeste te linken zijn aan de toenmalige bebouwing op het terrein en verwijderde boomstronken van de gerooide bomen.

Gezien het ontbreken van een waardevolle archeologische vindplaats biedt het onderzoeksgebied geen bijdrage voor een potentiële kennisvermeerdering van dit terrein en de onmiddellijke omgeving. De aanbeveling is dan ook om het onderzochte terrein vrij te geven.

3 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.....	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Bestaande toestand (Bron: Van Neste T. & De Puydt M, 2019a, p.6).....	9
Figuur 4: Ontwerpplan (Bron: Van Neste T. & De Puydt M, 2019a, p.7).....	9
Figuur 5: Bestaande toestand (© Erfpunt; Bron: Van Neste T. & De Puydt M, 2019a, p.6).....	12
Figuur 6: Toestand terrein tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek (© J. Verrijckt Bvba).....	13
Figuur 7: Zwembad voor en na het uitgraven. (© J. Verrijckt Bvba).....	13
Figuur 8: Plangebied op GRB-basiskaart met weergave van de uitgevoerde proefsleuven (© J. Verrijckt Bvba).....	15
Figuur 9: Allesporenplan (© J. Verrijckt Bvba).....	16
Figuur 10: Plangebied op het digitale terreinmodel (DTM) met weergave van de hoogtes van het maaiveld (© J. Verrijckt Bvba).....	18
Figuur 11: Plangebied op het digitale terreinmodel (DTM) met weergave van de vlakhoogtes (© J. Verrijckt Bvba).....	19
Figuur 12: Plangebied op bodemkaart met weergave van de aangelegde bodemprofielen (© J. Verrijckt Bvba).....	21
Figuur 13: Profiel P1 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba).....	22
Figuur 14: Profiel P2 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba).....	23
Figuur 15: Profiel P3 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba).....	24
Figuur 16: Profiel P4 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba).....	25
Figuur 17: Profiel P5 op foto en op tekening (© J. Verrijckt Bvba).....	26
Figuur 18: Overzichtsfoto's WP1 (L) in zuidoostelijke richting en WP2 (R) in noordwestelijke richting (© J. Verrijckt Bvba).....	27
Figuur 19: Overzichtsfoto's WP3 (L) en WP4 (R) in noordwestelijke richting (© J. Verrijckt Bvba).....	27
Figuur 20: Overzichtsfoto KV1, WP1 (© J. Verrijckt Bvba).....	28
Figuur 21: Overzichtsfoto KV2, WP3 (© J. Verrijckt Bvba).....	28

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST OVERMERE, BRIELSTRAAT	PROJECTCODE PROEFSLEUVENONDERZOEK 2022A506
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:2.400
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:800
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Uitgevoerde proefsleuven
Aanmaakschaal	1:700
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/02/2022
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Allesporenplan
Aanmaakschaal	1:700
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/02/2022
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogtes van het maaiveld
Aanmaakschaal	1:700
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/02/2022
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Vlakhoogtes
Aanmaakschaal	1:700
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/02/2022
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Profielen op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:700
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	01/02/2022

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroenderfgoed.be>.

AGIV, 2021. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. & ERVYNCK A., 2006: *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie*, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel

VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019a: *Archeologienota Overmere – Brielstraat 2019. Bureauonderzoek*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 130, Sint-Niklaas

VAN NESTE T. & DE PUYDT M., 2019b: *Archeologienota Overmere – Brielstraat 2019. Programma van Maatregelen*, Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 130, Sint-Niklaas

6 BIJLAGEN

Sporenlijst

Er werd geen sporenlijst opgemaakt.

Vondstenlijst

Er werd geen vondstenlijst opgemaakt.

Fotolijst

FOTOLIJST - Overmere Brielstraat										
Projectcode Verrijckt 2021-639										
Projectcode OE: 2022A506										
FOTONUMMER	TYPE FOTO	WP	VLAK	VAK	SPOOR	STRUCTUUR	PROFIELNUMMER	VONDSTNUMMER	OPMERKINGEN	DATUM
F1	overzicht									28/01/2022
F2	overzicht									1/02/2022
F3	overzicht									1/02/2022
F4	overzicht									1/02/2022
F5	vlak	WP1	1							1/02/2022
F6	vlak	WP1	1							1/02/2022
F7	vlak	WP1	1							1/02/2022
F8	vlak	WP1	1						KV1	1/02/2022
F9	profiel	WP1	1				P1			1/02/2022
F10	vlak	WP2	1							1/02/2022
F11	vlak	WP2	1							1/02/2022
F12	vlak	WP2	1							1/02/2022
F13	profiel	WP2	1				P2			1/02/2022
F14	vlak	WP3	1							1/02/2022
F15	vlak	WP3	1							1/02/2022
F16	vlak	WP3	1						KV2	1/02/2022
F17	profiel	WP3	1				P3			1/02/2022
F18	vlak	WP4	1							1/02/2022
F19	vlak	WP4	1							1/02/2022
F20	profiel	WP4	1				P4			1/02/2022
F21	vlak	WP5	1							1/02/2022
F22	profiel	WP5	1				P5			1/02/2022